ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ հմր. 7 Մէճ.
» » Գաւառաց » 9 »
Վեցամս. » Կ. Պոլսոյ » 4 »
» » Գաւառաց » 5 »
Օտար թղթատարով ղրկուած 2 Լիրա

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրշ, երկու անգամի համար 2 ղրշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լինի։

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գնացած լրագրաց ճանբու ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Լրագրոյ վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն խմբագիր—Տնօրէնին պէտք ուղղուի, Կ. Պոլիս Պօշնէ—Թօրունճէլու պէյ խան թիւ 31 Մասիսի գրասենեակը։

Ծանրոց ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

Ղրկուած նամակ, յօդուած, եւ եւ չեն տրուիր։

ՋՐԻ ԼՐԱԳԻՐ ԿԱՐԴԱԼԸ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ Է   20 Փարայ   20 Փարայ   ՋՐԻ ԼՐԱԳԻՐ ԿԱՐԴԱԼԸ ՛

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հեռագրական. —Խառն. —Ազգային լուրեր. —Քաղաքական. —Վիճակագրութիւնք Արմենիոյ— Բուրդաստանի նահանգաց, Դ. (Ցուցակ) — Հնագիտական ժողով Տփղիսի, Տեարք Է Պենեան և Պատկանեան. — Միացեալ Ընկերութիւնք Կանոնագիր. —Առեւտրական.— Թղթակցութիւն ի Փոքր Ասիոյ.— Ազգք. Դրամական։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 8 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այս ––––– հաւաք հեռագիրէ

Պօն (Թունուզ) 18 Հոկտ.

Թէպէսայէն հոկտ. 16 ին ճանբայ ելնելով դէպի Թունուզի երկրին հարաւակողմը գնացող հեծելախումբն Աբէկ Հիտրայի շրջակաները յարձակում կրեց Թունուզցի հեծելազօրաց հրոսախմբէ մը, որ եւս մղուեցաւ՝ 50 մեռեալ և բազմաթիւ վիրաւոր թողլով։

Թունուզ 18 Հոկտ.

Թունուզէն Ճէզայիրի սահմանագլուխն երկաթուղով երթեւեկութիւնն, որ Ուէտ–Զարկուայի գործէն յետոյ դադրած էր, կատարելապէս վերահաստատեցաւ։

Պեդրպուրկ 18 Հոկտ.

Կայսերական հրամանագրով, Պ. Տը Վալուեֆ՝ իր փառաւորյուլեանը պատճառաւ՝ արձակուեցաւ Նախարարաց մասնախորհրդի նախագահութենէն, և նորա տեղ Պետական քարտուղար Պ. Տը Ռէյթէրն անուանեցաւ։

Աղեքսանդրիա 10 Հոկտ.

Ըստ վերջին տեղեկութեանց, քոլերան բոլորովին անհետացած է Ատէնէն։

Պեդրպուրկ 19 Հոկտ.

Ըստ Նովիյէ Վրէմիայի տեղեկութեանց, Անգլիական և Ռուսական կառավարութիւնք վերջապէս համաձայներ են Կեդրոնական Ասիոյ գործոց նկատմամբ։ Անգլիա կը խոստանայ մարդ չղրկել ի Մէրվ, Ռուսիա ալ մարդ չպիտի ղրկէ յԱֆղանստան։

Լոնտրա 20 Հոկտ.

Թէ և Իռլանտա հանդարտ էր ե. րէկ, և նոր խռովութիւնք տեղի չունեցան ի Տըպլին, իրաց վիճակը դեռ շատ ծանր կը նկատուի, և նոր զօրքեր պիտի ղրկուին յԻռլանտա։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ելմտական յանձնախմբէն ընտրուած մասնախումբն ելմտական պաշտօնատան տուրքերը քննեց, մէն մի փոխառութեան ի հրապարակ հանման գները, Պոլսոյ մէջ վաճառուած գներն և փոխառութիւնն հանողներու մըճարուած յանձնարարագիրը (քօմիսիոն) հասկնալու համար։ Վագըլթ կ'ըսէ թէ Բ. Դուռը մէկ մի փոխառութենէ կայսերական գանձը մըտած գումարն հաշուոյ հիմ բըռնելու մտադիր է։

— Ճէրիտէի Հավատիս կը ծանուցանէ այսօր թէ Կ. Պոլսոյ մէջ մարդահամարն սկսած է, և գաւառաց ալ հրաման ղրկուած է որ ընդհանուր մարդահամար մը կատարեն, և կանոնաւոր տուրքեր լինեն։

—Քաղաքային պաշտօնատարներ հասցնելու սահմանեալ վարժարանը (Մէքթէպի Միւլքիէ) մինչև ցարդ արտաքին՝ այն է ցերեկեայ աշակերտներ միայն կ'ընդունէր։ Վեհ. Սուլթանն յիշեալ վարժարանին յառաջդիմութեան նոր զարկ մը տալու համար հրամայեց որ գիշերօթիկ աշակերտք ալ ընդունուին անդ։

—Կայսերական ճարտարապետ Վսեմ. Սարգիս պէյի քարտուղար Պ. Մայառ Ֆրանսացին, որ քաջ հնագէտ մ'է և գեղարուեստից Հըմուտ, շաբաթ օրը Վեհ. Սուլթանին ներկայացաւ լոյս կամ տեղեկութիւն տալու համար Եըլտըզի քէօշքին պարտիզին մէջ երեւան ելած հին դրամոց, ոսկերաց և այլ նիւթոց վրայ։ Պ. Մայառ քննելով զանոնք հաստատեց թէ ոսկրներն և այլ նիւթերը Փըրկչական 1400 թուականէն մնացած էին, իսկ դրամները փրկչական թըւականէն 75 տարի առաջ կոխուած էին։ Վեհ. Սուլթանը շատ գոհ լինելով Պ. Մայառի տուած տեղեկութիւններէն, հաճեցաւ երկարօրէն խօսակցիլ անոր հետ։

—Նաբոլէոն իշխանը փարիզ վերադարձած է յԱրեւելս ըրած ուղեւորութենէն։

—Վեհ. Սուլթանին Թիկնապահ Բոյոնիացի Տրիկալաքի փաշան Վիէննա հասեր է հոկտ. 5 ին։

—Արտաքին գործոց նախարար Ասիմ փաշային անձնական տկարութիւնը կը շարունակէ։

—Գնդապետի տեղակալ Խալիլ պէյի հրամանատարութեամբ զօրք ղրկուեցաւ Շիլէի և Պէյքօզի միջև երեւան ելած աւազակաց խումբերը բռնելու։

—Աւստրիոյ կայսրը Լէօբոլտի մեծ պատուանշանը ղրկեց Սուրիոյ կուսակալ Համտի փաշային, Ֆրանչիսկոս Յովսեփայ պատուանշանը ղրկեց նահանգին տէֆթէրտար Նամիգ էֆէնտիին և Սուրիոյ տպագրական և քաղաքական տնօրէն Խալիլ Խուրի էֆէնտիին, ինչպէս գոհունակութեան Ռուտոլֆ Արշիդուքսին եղած փառաւոր ընդունելութեան։

—Նէօլոգոս լրագիրը կը պատմէ թէ անցեալ շաբաթ օրն Ցոյն օրիորդ մը մեռնելով թաղուեր է Շիշլիի գերեզմաննոցը։ Բաւն և չորս ժամ յետոյ, օրիորդին ծնողաց խնդրանօք գերեզմանը բացուեր և մեռելոյն վրայի շրջազգեստըն առնուեր է։

Ցունաց Պատրիարքարանը Թագ. բեր գրեց առ դատական նախարարութիւնն և այս ապօրէն գործին հեղինակներուն պատժուիլը խնդրեց։

—Երէկ ժամ 5ին ու 8 1/2ին ելած յանկարծական փոթորիկները բաւական վնասներ գործեցին ծովու վրայ։ Քանի մը մակուկներ և նաւակներ Վօսփորի ծովեզերքն ելնելով խորտակեցան։

Նաւահանգստին մէջ խարըսխեալ նաւերուն մի քանիին ալ շըղթայներ խզեցան։

— Մայրաքաղաքիս Քառանթինայի տեսչութիւնը կը ծանուցանէ հասարակութեան թէ որչափ որ քոլէրան անհետացած է Ատէնէն, բայց և այնպէս եկող ճանապարհորդք կանոնական քառանթինան պիտի շարունակեն պահել։

—Կ. Պոլսոյ Ընդհանուր դատախազը ծանուցեր է թէ թղթատարական և հեռագրական պաշտօնատան նախորդ քննիչ Մուրատ էֆէնտի իւր դատաստանի միջոցին ըրած անձնական խիստ ակնարկութեանց համար առանձինն պիտի ամբաստանուի և դատուի։ Մինչև անգամ, պահանջեր է որ ճիշդ այդ բանի համար բանտարկուի. բայց այս մասին կարծեաց անհամաձայնութիւն ծագեր է ընդ մէջ դատարանին և ընդհ. դատախազին։ Այսու հանդերձ, Լէֆ̃ըգ Հէրըլտ իւր այս աւուր թուով կը ծանուցանէ թէ Մուրատ էֆէնտի վեց ամիս բանտարկութեան դատապարտուած է իւր ըրած անարգական խօսքերուն համար։ Այս պաշտօնաժամը լրանալէ յետոյ, պաշտօնատան կողմէ բացուած դատը պիտի շարունակուի։

—Երեքշաբթի տաւստ երեք մարդ մայրաքաղաքիս ամայի փողոցներէն միոյն մէջ կառքով գընացող Թուրք ուստոյ մը բռնեցին և վրան գտնուած երկու լիրան կապտեցին։

—Անցեալներն Իւսկիւտարի իճատիէ թաղին մէջ Գալուստ անուն հայազգի մը սպաննող կեսարացի Սիրական անուն Հայ երիտասարդն, որ երեսը պահած էր, վերջապէս բռնուելով բանտարկեցաւ։

—Տէրութեան պաշտօնատարաց հանդստեան թոշակի սնտուկին տընօրէնութիւնը Սեբաստիոյ գաւառին պաշտօնատարաց ամսոց պաշտօնանկութիւնն ու դատուիլը պահանջեց, որովհետև գաւառին պաշտօնատարաց ցանկը ճիշդ չեն շինած։

— Ռոտոսթոյի Հաճի կարապետ անուն հայազգի մ'ասկէ վեց եօթն ամիս առաջ Գումգաբուի թաղը բնակեալ այրի կնոջ մը հետ պսակուելէ յետոյ, կնոջմէն շարունակ դրամ պահանջելով և չկրնալով ըստանալ, ուրիշ Հայ կնոջ մը հետ յարաբերութեան կ'սկսի, և անոր հետ Ռոտոսթօ երթալով՝ այն քահանայի մը ձեռօք կը պսակուի։

Այժմ յիշեալ կրկնամուսին Հաճի կարապետը Ռոտոսթոյէն վերադառնալով իւր երկրորդ կնոջը հետ համարձակ կը կենակցի Պատրիարքարանի քթին տակ։

— Երեքշաբթի օրը Բէրայի Քապրիսթան փողոցին մէջ Կոմս Քամոնտոյի կառուցած մեծ շէնքին վերի յարկը մեքենայով աղիւս հանուած ժամանակ՝ մեքենային պարանը խըզելով՝ աղիւսին տուտը փողոցն ինկաւ, և անդ աշխատող երկու Հրեայ գործաւորք ծանրապէս վիրաւորեցան։

—Հունգարիոյ Ռաքոս—Բալոթա գիւղը բնակեալ հողագործ մը օսպտ. 26ին մանգաղով խոտ կը հնձէր մարգագետնի մը մէջ, ուր իւր կինն և ութամսեայ զաւակը պառկած էին խոտին վրայ։ Կէս օր եղած ժամանակ գիւղացին մանգաղըն այն ծառին կը կրթնցնէ, որոյ հովանւոյն ներքև պառկած էին իւր կինն ու զաւակը, և ինքը կըրթայ։ Մարդուն բացակայութեան միջոցին մանգաղը կիյնայ և սուր կողմը տղուն պարանոցին հանդիպելով մահացու կերպիւ կը վիրաւորէ զայն, և քիչ մ'ետքը տղան կը մեռնի։ Գիւղացին ետ դառնալուն կը տեսնէ այս աղետալի դէպքըն և կնոջ անհոգութեանը վերագրելով, ա՛յն աստիճան կը զայրանայ որ դանակը կը քաշէ կնոջը կուրծքը կը խոթէ. բայց արեան վազելը տեսնելուն պէս կը զղջայ և կերթայ ինքզինք ծառէ մը կը կախէ։ Շատ չանցած, քանի մը գիւղացիք անտի անցնելով, կը փութան մարդը վար կառնուն և կնոջը հետ մօտակայ գիւղ մը կը տանին, բայց երկուքն ալ մեռած։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պ. Թրօթթըր, «Արմէնիոյ—Քուրդաստանի» ժողովրդոց վրայ իւր ընդարձակ Տեղեկագրին մէջ, զոր վերջերս հրատարակեցինք ամբողջապէս, Յակոբիկեան (Եաքօպ) Ասորւոց վրայ խօսելով, ըսած էր թէ անոնց Պատրիարքը մի քանի տարիներէ ի վեր աշխարհի չորս կողմը կը պտըտի հանգանակութիւններ ընելու, չգիտցուիր ի՞նչ համար թէ իւր եկեղեցւոյն համար։ Գիտնալով որ Դըրնավուլայի մէջ եկեղեցի և դպրոց շինել տուող Ասորի հասարակութիւնն այս Յակոբիկեան կամ «Հին—Ասորի» (Սուրեանի գատիմ) ժողովուրդն է, ջանացինք ինչ ինչ տեղեկութիւններ ստանալ Անգլիական հիւպատոսին յայտարարութեան մասին, և մեր քննութեանց արդիւնքըն ա՛յնքան հետաքրքրաշարժ և մանաւանդ հրահանգալից կը գըտնենք, որ անպատշաճ չենք դատեր ընթերցողաց ներկայել զայնս։

Յակոբիկեան հասարակութեան պատրիարք Իգնատիոս Սրբազան մի քանի տարի առաջ Տիարպէքիրի նահանգէն ճանբայ ելած է Եւրոպա և Հնդկաստան երթալու, ի նպաստ իւր ժողովրդին յառաջացման ընդարձակ հանգանակութեան մը ձեռնարկելու առաջադրութեամբ. Ն. Սրբազնութիւնն երկար ժամանակ մնացեր է Անգլիա. Վեհ. Թագուհւոյն ալ ներկայացուելու պատիւ ունեցեր է. և եկեղեցական ու քաղաքական բազմաթիւ նշանաւոր անձանց հետ ծանօթանալով, յաջողեր է անոնց համակրութիւնը վաստկիլ այդ հին ժողովրդեան վրայ, որոյ նախնիք երբեմն ա՛յնքան մեծ գեբեր կատարած են Արեւելից մէջ։ Իգնատիոս Արքեպիսկոպոս Հընդկաստան ալ գնացեր է, ուր հազարաւոր Ասորիներ կան, որք կը կառավարուին բազմաթիւ եպիսկոպոսութեամբք։ Հոն եպիսկոպոսներ, վարդապետներ և քահանայներ ձեռնադրեր է, մեծաքանակ գումարներ ստանալով իրենէ նուէր։ 30 տարիէ ի վեր չըհաւաքուած վանական և այլ բարեպաշտական հասոյթներ գանձեր է իրենց տէրերէն։ Այնպէս որ, Եւրոպայէն վերադարձած ժամանակ, իւր հետ բերեր է առ նուազն 50-60 հազար ոսկւոյ գումար. իսկ այլ և այլ մայրաքաղաքաց մէջ իրեն նուիրեալ տպագրական մեքենայներն ու գործիքները, գիրքերն և այլ զանազան պիտոյքը չոգենաւով Սուրիա հանել տուեր է, անտի ներս ղրկուելու համար։ Ինք ալ ժամանակ մը Կ. Պոլիս մնալէ, և տեղւոյս Ասորի հասարակութեան զանազան պէտքերն հոգալէ յետոյ, վերադարձեր է ի հայրենիս՝ հաւաքած հանգանակութեանց շնորհիւ դպրոցներ և եկեղեցիներ հաստատելու, և իւր ժողովրդեան բարոյական և նիւթական զարգացման նպաստելու համար։

Ահա՛ Արեւելեան պատուիրակութիւն մը, որ ուրիշ շատ մը պատուիրակութիւններէ աւելի իրական կերպիւ արդիւնաւոր եղած է այն ժողովրդեան, ինպաստ որոյ կատարուած էր։ Ահա՛ բարձրաստիճան եկեղեցական մը, որ մեծ մայրաքաղաքներ կը պտըտի առանց մեծ աղմուկի, բայց ուրիշ շատ մը բարձրաստիճաններէ աւելի օգտակար ծառայութիւն կը մատուցանէ իւր հօտին։ Ասորիք բանաւոր յոյսեր ունին թէ իրենց Պատրիարքին այս մի քանի տարուան բացակայութիւնն, եթէ ինչ ինչ անմիջական անպատեհութիւններ պատճառած է, միւս կողմէ իրենց ժողովրդեան մէջ նոր կեանք մտցնելու սկզբնապատճառ մը պիտի լինի։

Իգնատիոս Պատրիարքին այս ձեռնարկութիւնն հետեւելի օրինակ մ'է։ Հայք ևս կրնան դիմել հոն, ուր Ն. Սրբազնութիւնը դիմած է, նիւթական նպաստ ստանալու իրենց յառաջդիմութեան գործին համար։ Արեւելից այս ոչինչ նուազ նշանաւոր ազգն ալ՝ Հայ ազգը՝ կըրնայ, քաղաքակիրթ ազգաց դիմելով, իւր քաղաքակրթութեան համար անոնց նիւթական օգնութիւնը խնդրել։ Պէտք է ձեռք բանալ Լոնտոնի, Բարիզի, Նիւ Եօրքի, Պերլինի մէջ, և Հայաստանն ու Կիլիկիան քաղաքակրթելով, Արեւելքի մէկ կարեւոր մասը քաղաքակրթելու համար դրամ մուրալ հոն։ Ատկէ ազնուագոյն նպատակի մը համար մուրալ անհնար է։ Մեր գործիչ Մարմիններն ալ իրենց գըլուխն ունենալով Ս. Պատրիարք Հայրը, լաւ կ'ընեն, եթէ հայաբնակ գաւառաց մէջ դպրոց բանալու համար Հայ ժողովրդէն հանգանակութիւններ ընել որոշած և ի գործ դրած ատեն, յիշեն նաև թէ մտաւոր, բարոյական և արհեստական զարգացմանց մէջ մեր երիցագոյն եղբարք՝ Եւրոպացիք և Ամերիկացիք, չեն դժկամակիր օգնելու մեզ, եթէ անոնց դիմենք այս պարզ բայց վսեմ նպատակաւ, — մեր ժողովրդեան մէջ դպրոցներ և արհեստանոցներ բանալու համար անոնցմէ դրամ մուրալով։ Ահա գաղափար մը, զոր մեծ ձեռնարկութեանց պէտքն զգացող ազգասիրաց ուշադրութեան կը ներկայացնենք, աւելցնելով թէ Հայաստանի և փոքր Ասիոյ սովելոց համար Եւրոպայի և Ամերիկայի մէջ արդէն եղած հանգանակութիւնք, Հայաստանի և փոքր–Ասիոյ լուսաւորութեան և զարգացման համար լինելու հանգանակութեան մըչգործը դիւրացուցած են մեծապէս։

Բ. Ք.

Պատրիարքարանէն կը հաղորդուի մեզ ի հրատարակութիւն.—

Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հօր անուան տօնախմբութիւնը լինելով յառաջիկայ շաբաթ օր՝ Նորին Բարձր Սրբազնութիւնը Պատրիարքարան պիտի գտնուի նոյն օրն և անդ պիտի ընդունի իրեն տրուած այցելութիւններն։

Զայս ի գիտութիւն Մեծապատուութեան Ձերոյ և Արգոյ ազգայնոց հաղորդելով,

7 Հոկտ. 1881
ի Պատրիարքարան
Հայոց Գումգաբու

մնամք աղօթարար
Պատր. Փոխանորդ
ԳԷՈՐԳ Ծ. Վ.ԱՐԴ.
ՌՈՒՍՃՈՒԳԼԵԱՆ

Պօյաճը գիւղի Ուսումնասիրաց ընկերութեան Ընդհ. Ժողովը նիստ ունի յառաջիկայ կիւրակէ 11 Հոկտ. ժամը 5 1/2ին, օրակարգ ունենալով Գործադիր Ժողովոյ քառամսեայ համարատուութիւնը։

Կը խնդրուի Մեծ. ընկերներէն որ բարեհաճին ներկայ գտնուիլ։

Ատենադպիր   Ատենապետ
Պօղոս Ազէզ   Յովհաննէս Թօրոսեան

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Հայաստանի ծանօթ գործին վրայ նոր լուր չկայ։ Անմիջական բարենորոգմանց համար Քօմիսէր մը ղրկելու վերաբերեալ լուրը չհաստատուեցաւ, բայց որչափ որ տեղեկութիւն ունինք, վերջնական տնօրէնութիւն ալ չէ՛ եղած դեռ։ Ապահով ենք սակայն թէ խնդիրը վրիպած չէ կայսերական կառավարութեան ուշադրութենէն, ո՛չ թէ այն պատճառաւ որովհետև դեսպանք ձեռնթափ չեն եղած, այլ զի երկրին վիճակն իրօք կարօտ է բարենորոգմանց։ Ցայտնի է այժմ թէ Եւրոպական տէրութեանց քաղաքականութիւնն է չատ նեղը չը ձգել Բ. Դուռն այս խնդրոյ վրայ, բայց որովհետև համոզութեամբ կ'ուզեն գործել, չենք կրնար կարծել թէ կարևորութիւն չեն տար կամ՝ թէ մինչև որոշեալ ժամանակ մը միայն կարևորութիւն պիտի տան, 61րդ յօդուածին։ Ընդհակառակն, ուշադրութեան արժանի կրնայ լինիլ Լէվընդ Հէրըլտի և Ֆօրտիւ Գօֆրիի անցեալ չաբթու միաձայնութեամբ ըրած այն յայտարարութիւնը թէ, առաջադրեալ բարենորոգմանց յետաձգմամբ, խնդիրը ժամանակ մ'ևս կրնայ քընանալ, բայց նորէն երևան գալու, և այս անգամ՝ իբրև «միջազգային խնդիր» յարուցուելու պայմանաւ։

Եթէ վերջնական տնօրէնութիւն լինի Քօմիսէր մը կամ՝ Քօմիսէրներ ղրկելու մասին, աւելի պիտի ունենանք ներկայելու ինչ ինչ դժուարացուցիչ դիտողութիւններ, զորս կրնար ներշնչել նախորդ Քօմիսէրութեանց արդիւնքն։ Առ այժմ՝ կը չարունակենք [illegible] քաղելով մեր ընթերցողաց ներկայել այն դեսպանական և հիւպատոսական կարևոր պաշտօնագրերը, որք սերտ կապակցութիւն ունին օրուան խնդրոյն հետ։ Այդ պաշտօնագրերը արժանի են խնամով ուսումնասիրուելու, թէև մենք չատ կէտերու վրայ դիտողութիւններ ընելու կամ՝ չատ կէտերէ բարոյական հանելու հոգն ու աշխատութիւնն ընթերցողաց ուշիմութեան թողլով կը բաւականանանք ընդհանրապէս։

Իսկ Եւրոպական քաղաքականութիւնն անհանդարտ վիճակի մէջ է։ Աշխարհակալք պարապ չեն կենար, և ամեն չաբթու քիչ չատ լուրեր կ'առնենք այն նախապատրաստութեանց մասին, զորս այլ և այլ ձեռքերու տակ կը կատարեն ապագայ պատահականութեանց դէմ։ Ինչ որ մի քանի չաբաթներ առաջ ըսած ենք վերաբերմամբ Ռուսո-Գերմանական համաձայնութեան վրայ, կը տեսնենք որ այսօր զայն փոփոխելու հարկ չկայ։ Ընդհանուր տպաւորութիւնն այս է որ, Եւրոպիոյ մէջ Գերմանական աշխարհակալութեան արգելք չյարուցանելու պայմանաւ, Բեդրսպուրկի կառավարութիւնն իւր անմիջական չահուց վերաբերեալ խնդրոց մէջ աւելի ազատօրէն գործելու արտօնութիւն ստացած է Պիզմարք իշխանէն։ Զուգորդելով զայս լուր այն տեղեկութեանց հետ թէ Ռուսիա մօտաւոր կամ՝ հեռաւոր դիտումներ ունի թէ՛ Եւրոպական թէ՛ Ասիական Թուրքիոյ այլ և այլ մասանց վրայ, մեք ինչ ինչ որոշ եզրակացութիւններ հանած էինք, զորս եթէ այսօր իսկ կրկնէինք, սխալած չպիտի լինէինք։

Բայց եթէ մի Ռուսո-Գերմանական դաշնակցութեան Արևելից համար հաւանական հետևանքներն հասկնալի են ըստ բաւականին, աւելի դժուար է բացատրել Աւստրո-Իտալական մօտալուտ համաձայնութեան մը չարժառիթներն և հետևութիւններն։ Իտալիա երբեք բարեկամ՝ չէ եղած իւր ազատութեան դարաւոր թշնամւոյն՝ Հապսպուրկի կայսերական գերդաստանին (Աւստրիոյ), որուն հետ ունի տակաւին կարգադրել սահմանակից մի քանի իտալախօս գաւառաց հաշիւը։ Մինչև մօտ օրերս ալ, Ումպէրթօ Թագաւորին և Ֆրանչիսկոս Յովսէփ կայսեր ծանուցեալ տեսակցութեան ընդդիմութիւն կար Իտալիոյ մէջ։ Հակառակորդք, որոց մէջ կային նշանաւոր քաղաքագէտք, դիտել կուտային թէ Իտալիոյ Ներքին վիճակն իրեն չներեր քաղաքական բաղդախնդրութեանց մէջ նետուիլ. թէ Իտալիա պարտաւոր է աւելի ինքզինք զօրացնել ներքնապէս, քան թէ, դաշնակցութիւններ կընքելով, արտաքին պարտականութեանց տակ մտնել, որք գուցէ արգելք լինին իւր խաղաղ զարգացման։ Բայց այժմ ստուգութեամբ կը ծանուցուի թէ Իտալիոյ և Աւստրիոյ վեհապետք պիտի տեսակցին, ո՛չ թէ յոկ իբրև քաղաքավարական գործ, այլ խորհրդակցելու համար այն ընթացքի վրայ որուն երկու դրացի երկիրները պարտին հետևիլ աշխարհավարութեան նորագոյն պէտքերու առջև։ Այսպէս ուրեմն, երկու վեհապետք պիտի ջանան համաձայնիլ հասարակ ծրագրի մը վըրայ երբ, մի կողմէ, երեք կայսերաց համաձայնութիւնը կ'ամրապնդուի, և միւս կողմէ, Իտալական կառավարութիւնն 100.000 զօրք կ'աւելցնէ իւր մնայուն բանակին վրայ, և Ազգային ժողովէն 200 միլիոն Ֆրանքի վարկ կը խնդրէ ամրաշինութեանց, զինուց և պատերազմական պիտոյից համար։ Երեք բաղդատաբար ցամաքային պետութեանց, այն է՝ Ռուսիոյ, Գերմանիոյ և Աւստրիոյ ահեղ բանակներուն վրայ Իտալիա կ'առաջադրէ աւելցնել իւր նաւային արդէն ընդարձակ ոյժերը։ Ցամաքային և ծովային այդ սոսկալի զօրութեանց կուտակումը խաղաղութեան լաւագոյն պահպանման իբրև միջոց նկատել, արդէն չափէն աւելի միամտութիւն պիտի ըլլար։ Իրաւ է, կ'ընդունուի ընդհանրապէս թէ հիւսիսային Ափրիկէի խնդրոց մէջ Ֆրանսական Հանրապետութեան հետևած ընթացքը մեծապէս նպաստեց իւր բնական թշնամւոյն գիրկը նետելու զԻտալիա։ Բայց կան այնպիսիք որք, Աւստրո-Իտալական մօտալուտ համաձայնութեան առջև, գոհ չեն լինիր այս բացատրութեամբ, և կ'ուզեն ասոր մէջ ալ մի ակնարկութիւն տեսնել Արևելեան խնդրոյն, իբր թէ երկու դրացի պետութիւնք փափաքած լինին իրենց չահերն համաձայնեցնել Պալքանեան թերակղզւոյ ապագային նկատմամբ։ Կը յիշուի թէ Պօսնա-Հերսէքի Աւստրիական գրաւումն անհաճոյ տպաւորութիւն ըրած էր Իտալացւոց վրայ, և թէ այժմ ևս Ալպանիոյ մասին Իտալական և Աւստրիական ծրագիրներ կան։ Բայց առայժմ հարկ չկայ աւելի յառաջ երթալու այս ենթադրութեանց չարքին մէջ։ Վաղուան յօդուածով, ընդարձակ քաղուած մը պիտի տանք Թայմզի Վիէննա այցելող թղթակցին հռչակաւոր նամակէն, վերաբերմամբ Պալքանեան թերակղզւոյ բաժանման, որ այնքան աղմուկ հանեց Եւրոպիոյ մէջ։ Ուստի, այս առթիւ ինչ ինչ դիտողութիւններ ալ վաղուան կը վերապահենք։

Միւս կողմէ, եթէ Ֆրանսա, իւր կէս մը բաղդախնդրական աշխարհավարութեամբ վշտացուց զԻտալիա, ժամանակ է դիտելու որ դեռ ինք ալ չատ որոշ առաւելութիւններ ձեռք չկրցաւ բերել տակաւին։ Թունուզի մէջ ապստամբութիւնն օր ըստ օրէ կը ծանրանայ. իրաւ է որ, գրեթէ ամեն բախման, Արաբք կ'ընկճին, բայց ապստամբութիւնը, նման առասպելական վիշապին, ամեն կողմէ գլուխ կը ցուցնէ, և մասնական պարտութիւնք, մահացու հարուածը տալէ հեռի, Ֆրէնկաց դէմ Արաբաց ատելութիւնն ևս առաւել գրգռելու կը ծառայեն։ Այս դժուարութիւնք ներքին գըժտութիւններ ալ կը հանեն Ֆրանսայի մէջ, ուր ազդեցիկ փոքրամասնութիւն մը կը պահանջէ թողուլ ըզ Թունուզ, վերջ տալով այն ելմտական չահադիտութեանց ալ, որք կ'ըսուի թէ անուղղակի չարժառիթ եղեր են արդի ձեռնարկին մէջ մըղելու Ֆրանսական կառավարութիւնն, այնպէս որ մի քանի լրագրեր կրցին հրատարակել թէ Թունուզի Ֆրանսական հանրածանօթ պաշտօնեայ Պ. Ռուսթան գործիք եղած էր մի քանի դրամատեարց ու ընկերութեանց, որք Թունուզը Ֆրանսական ձեռնարկութեան ներքև մըտցընելով կը յուսային ի գլուխ հանել այլ և այլ չահադիտական ձեռնարկութիւններ։

Գաղթականութեանց մասին աւելի հանգիստ է Անգլիա։ Զկարծուիր որ Թրանսվաալի Պոէրք, մի քանի նոր զիջումներ ձեռք բերելու յուսով, նորէն չափուին Անգլիական զօրաց հետ։ Անգլիա, ինչպէս իւր Լիտսի բանախօսութեան մէջ յայտարարեց Պ. Կլատսթօն, տեղացւոց իրաւունքն յարգելով պէտք եղած զիջումներն ըրած է ո՛չ թէ տկարութեամբ, այլ հանդարտութեան վերահաստատութիւնը տեսնելու փափաքով. բայց եթէ իւր այս տրամադրութենէ չարաչար օգուտ քաղել ուզուի, գիտէ պահպանել իւր արժանապատուութիւնն ալ։ Եմիրին վերջնական յաղթութեամբ, Աֆղանստան ո՛չ ևս մտահոգութիւն կը պատճառէ Անգլիոյ։ Ընդհակառակն, Իռլանտայի ինքնավարականք ծայրայեղ միջոցներու կը դիմեն կառավարութիւնը վըհատեցնելու համար. բայց այս նկատմամբ ևս Պ. Կլատսթօն յայտարարած է որ, Հողային օրէնքին հաստատմամբ, կառավարութիւնն ամեն օրինաւոր զիջում ըրած լինելով, այսուհետև հաստատեալ օրինաց գործադրման միայն հոգ պիտի տանի։ Հետևաբար, Իռլանտական խըռովութիւնք պիտի զսպուին անխնայապէս, վերջերս քուէարկեալ խիստ օրինաց համեմատ։ Բայց Իռլանտական Միութիւնն և անոր հազարաւոր Իռլանտացի կուսակիցք կը յայտնեն թէ Տըպլինի մէջ մի Ազգային խորհրդարան և կատարեալ ինքնօրէնութիւն միայն կրնան գոհ ընել զիրենք, հասկցնելով այս կերպով թէ Իռլանտական ինքնօրէնութեան հաստատման թուականն՝ Իռլանտիոյ արդի կալուածատիրական դրութեան ջնջման թուականը պիտի լինի։ Բայց Անգլիոյ ժողովուրդն և երկու մեծ կուսակցութիւններն ալ որոշած են հակառակիլ այս ձըգտմանց իրականացման։

Համակրութեան մեծ ցոյցերն, որք կատարեցան Պ. Կլատսթօնի այցելութեան առթիւ ի Լիտս, յայտնի նշան մ'են թէ, խորհրդարանական և քաղաքական այլ և այլ դժուարութեանց հակառակ, մեծանուն նախարարը միշտ կը վայելէ միշտ Ազատականաց, այսինքն Անգլիական ժողովրդեան ստուար մեծամասնութեան, վստահութիւնը։ Լիտս այն քաղաքն է որ Պ. Կլատսթօնի կրտսեր որդին երեսփոխան ընտրած էր իրեն, տեսնելով որ Պ. Կլատսթօն չուզեր լինիլ իւր ներկայացուցիչը։ Երեք անգամ խօսեցաւ Պ. Կլատսթօն, մէկ անգամ իբր 20.000 մարդոց առջև։ Արտաքին աշխարհավարութեան մասին, յիչեց Պէրլինի դաշնագրութեան համեմատ կատարուած կարգադրութիւններն։ Եգիպտոսի խնդրոյն վըրայ գոհացուցիչ յայտարարութիւններ ըրաւ, զորս զարմանալի է որ Հավաս չէ համառօտած լըրագրաց մէջ հրատարակել տալու։ Անգլիա ինքնասիրական դիտումներ չունի Եգիպտոսի վրայ, և պիտի չարունակէ Ֆրանսայի հետ համաձայնութեամբ գործել։ Այնքան ատեն, եթէ չնախատեսուած արտասովոր պարագայներ չծագին, իւր միջամտութեան արդի սահմանն ալ ընդարձակելու տրամադիր չէ. ընդհակառակն, Եգիպտական երկրին ճչմարիտ չահուց համեմատ պիտի վարուի, առանց ազօրէն առաւելակցութիւն տալու Անգլիական չահուց։ Այս պատճառաւ, ըսաւ, վեհ. Սուլթանը վստահութիւն ունի Անգլիական արդի նախարարութեան վրայ, գիտնալով թէ հիմա Մեծն Բրիտանիա չահախնդրական դիտումներ յառաջ չտանիր Արևելից մէջ։ Պ. Կլատսթօն Թեսալիոյ Յունաստանի հետ միացման օգուտներն յիշեց, և Սև Լեռան «դիւցազն» ժողովրդին տրուած գոհացումն ալ վերագրեց Անգլիոյ Ազատականաց։ Բայց քաղաքական առկախ խնդրոց ո՛չ մէյն վրայ նոր լոյս մը չտուաւ։

Գերմանիոյ մէջ, Վարձինի ճըգնաւորը (Պիզմարք իշխանը) պահպանողական աշխարհավարութեան մը կը հետևի միշտ։ Այս ուղղութեամբ իւր վերջին գործն եղաւ Վատիկանի հետ յարաբերութեանց վիճակը բարւոքել, ինչ ինչ զիջումներ ընելով կաթոլիկ եկեղեցւոյն, այսինքն մեղմացնելով այն խիստ օրէնքներ, որոց համեմատ վերջին տարիներս կը տնօրինուէին Բողոքական պետութեան յարաբերութիւնները կաթոլիկ եկեղեցւոյ պաշտօնէից հետ։ Զօրաւոր կուսակցութիւն մը, որ իւր մէջ կը պարունակէ Ազատականաց մեծագոյն մասն, հակառակ է Պիզմարք իշխանին ծըրագրոյ. բայց երեսփոխանական ընտրութիւնք նպաստաւոր լինել կը թուին պահպանողականաց։ Գերմանական բանակին տարեկան մեծ կրթութիւններն և կեղծ-պատերազմները վերջացան, և իւր երկրին և թերևս բոլոր երկիրներու մեծագոյն ռազմագէտը՝ մարէչալ Մոլթքէ, իւր անուանի օգնականաց հետ մի պտոյտ ըրաւ Գերմանիոյ սահմանագլխոց մէկ քանի կէտերուն վրայ, այլ և այլ տեղեր ամրաշինութիւնք որոշուեցան, և պաշտպանութեան զօրաւոր միջոցներ գործադրուելու վրայ են։

Պատերազմական տուգանքի խնդիրը սև կէտ մ'է Ռուսո-Թուրքական յարաբերութեանց ապագային նկատմամբ։ Ռուսիա չուզեր անտես թողուլ իւր [illegible] հաշիւն, և գրեթէ նախանձով կը դիտէ Բ. Դրան և Եւրոպացի արժետեարց միջև ելմտական բանակցութեանց յառաջդիմութիւնը։ Կ'ըսուի թէ պահանջած է որ "պատերազմէն ետքը հաստատուած" հասոյթք իրեն թողուին՝ իբրև փոխարէն նոյն պատերազմին հետևանքով իւր ըստացած դրամական իրաւունքին (տուգանքին)։ Բայց տիրապէս խօսելով, ո՛չ մէկ հասոյթ "պատերազմէն ետքը" հաստատուած է։ Պուլկարիոյ տուրքն, որ պիտի որոշուի, մէկ մասն է Պուլկարիոյ նահանգին հասութից, որք Օսմ. տէրութեան համար չահու նոր աղբիւր մը չէին կրնար նկատուիլ։ Բաժնեթղթի Օրէնքը չյաջողեցաւ դեռ, մաքսագնոց յաւելման ծրագրոյն յաջողումն և'ս առաւել տարակուսելի է, այնպէս որ չկայ նոր եկամուտ մը, զոր Բ. Դուռն յատկացնէ Ռուսիոյ պահանջից։ Բայց, այսպէս թէ այնպէս, Բեդրսպուրկի կառավարութիւնն ի դէպ կը համարի մեր գլխուն վրայ իբրև Դամոկ-

ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ
ԱՐՄԷՆՈՅ—ՔՈՒՐԴԱՍՏԱՆԻ
ՆԱՀԱՆԳԱՑ

ՑՈՒՑԱԿ Գ.

ԲԱՂԴԱՏՈՒԹԻՒՆ ԶԱՆԱԶԱՆ ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ՍԱՀՄԱՆԱԳԼԽՈՑ ՄԻ ՔԱՆԻ ԳԱՒԱՌԱՑ (Սահման).

—o—

		Իսլամ	Ոչ-Իսլամ
Պայազիտ	(1)	27,550	5 810
	(2)	72,900	9 200
	(5)	57 960	9 900
	(7)	54,292	9,550
Բաղէշ և Մուշ	(1)	86 660	73.542
	(2)	86.100	48,500
	(4)	115,592	94,195
	(6)	114.596	95,786
	(7)	242,920 (-)	156.614 (-)
Տիարպէքիր	(4)	111,935	49.6?6
	(5)	114 522	35.798
	(7)	64.594	27.534
Կարին	(3)	85 860	52,200
	(4 ա)	173.802	59 374
	(4 բ)	201,528	60.036
	(7)	168.692	61,140
Եզնկա	(3)	93 780	23,040
	(4 բ)	91.994	22.628
	(4 գ)	98,056	23.860
	(7)	97.866	24.552
Մալաթիա	(5)	179.279	13 796
	(7)	133,666	13.464
Մարտին	(4)	107.950 (*)	38,478
	(5)	144 520	26 086
	(7)	82,816	23,232
Սղերդ	(4)	117.245	39.072
	(5)	124 458	53,412
	(6)	164 374	48.206
	(7)	47,092	23 678
Վան և Հէքեարի	(2)	216.900	195,800
	(4 բ)	256,570	208 808
	(6)	138,120	100,924
	(7)	174 408	138 976
	(8)	62 000(**)	213,000

(*) Կը պարունակէ Եզիտիները։ (**) Կը պարունակէ 2,000 Եզիտի։

ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՔ

(1). Սըր Ռ. Տալէճ, 1863։

(2). Պ. հիւպատոս Թէյլըր, 1869։

(3). Պ. հիւպատոս Թէյլըր, 1871։

(4). Սալնամէ, կամ պաշտօնական վիճակագիր Թուրքաց անծանօթ։ Այս Սալնամէի մէջ տուներու թիւը միայն նշանակուած է. 6 անձ դրուած է Քրիստոնէից մէն մի տան, և 5 անձ իսլամաց մէն մի տան։

(4 ա). Սալնամէ, 1288 տարւոյ։

(4 բ). Սալնամէ, 1289 տարւոյ։

(5). Սալնամէ, 1297 (1880) տարւոյ։

(6). Քօմիսէր Եուսուֆ փաչան տըւած է։

(7). Պաշտօնական։ (Պէյլըր փաչայի)

(8). Նախորդ պատրիարք Խրիմեան, ի Վան։

(-). Բաղէշի և Մշոյ պաշտօնական մարդահամարը կը պարունակէ տեղեր որք Կարնոյ և Վանայ նահանգներէն առնուեցան Բաղէշի նահանգը կազմելու համար։ Ուստի, չկրնար բաղդատուիլ միւս թիւերուն հետ։ Հ. Թ.

յեան սուր առկախ՝ պահել միշտ վերջին պատերազմէն մնացած հաշիւ։ Արդ, ի՞նչ պիտի լինի հետեւանքն, եթէ Բ. Դուռն, իւր արժեւորեաց գոհացման համար այլ և այլ զոհողութիւններ ընելէ յետոյ, ոչինչ կարենայ տալ Ռուսիոյ. կամ՝, ենթադրելով որ Ռուսիոյ տեսութիւնք, իբրև հզօրագոյն պետութեան տեսութիւնք, առաւելապէս կշռութիւն ստանան, և Պուլկարիոյ դեռ հաստատուելիք տուրքը բնդրջապուրկ երկամ ակսի։ կամ, ի՞նչ պիտի դրուի ագոր տեղ, եթէ տէրութիւնք հակառակին այդ կարգադրութեան, առարկելով իրաւամբ թէ գործելու այդ եղանակն ո՛չ այնքան պատերազմական տուգանք վճարել, ո՛րչափ զՊուլկարիա Ռուսիոյ հարկատու իշխանութիւն մի ընել է։ —Այս ամէնը խնդիրներ են, աւելի քաղաքական քան թէ դրամական, զորս Ռուսիոյ Արևելեան գիտումներէն վախնալու իրաւունք ունեցողներ կրնան առաջարկել, առ այժմ առանց ո՛ և է լուծում կարենալ տալու։

Բ. Ք.

ՀՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ, ՏՓՂԻՍԻ

ՏԵԱՐՔ ԷՄԻՆԵԱՆ ԵՒ ՊԱՏԿԱՆԵԱՆ

Մեր հնագիտական ժողովին ներկայ են գտնվում Հայ և հայագէտ հռչակաւոր գիտնականներից երկուս. Էմին և Պատկանեան։ Սրանցից առաջինը բացատրեց ժողովի նիստերից մինում Շամիրամի աւանդական պատմութիւնն, երկրորդը մի զեկուցում ներկայացրեց վանի սեպաձև արձանագրութիւնների մասին և առ հասարակ պատմեց բևեռագրերի գիւտը և բացատրեց նրանց նշանակութիւնը։ Մենք մեծ բաւականութեամբ լսեցինք երկու գիտնականների զեկուցումները, չը նայելով որ շատերը այն կարծիքի էին որ Գ. Էմինի և Պատկանեանի զեկուցումները շատ քիչ ինքնուրոյն նիւթ էին ներկայացնում, այլ աւելի նման էին հետաքրքիր հրապարակական դասախօսութիւններին։ Այդ առթիւներին մենք կը պատասխանենք որ գուցէ այն պատճառով պարոնների զեկուցումները երևում էին շատ քիչ ինքնուրոյն նիւթ ներկայացնող, որովհետեւ խսկական գիտութիւնն առհասարակ շատ զգոյշ է լինում, և գիտնականը՝ առհասարակ՝ մեծ զգուշութեամբ վստահանում է համարձակ, որոշ եզրակացութիւններ անել այնպիսի առարկայի մէջ, որտեղ դեռ ևս հարկաւոր է երկար, խղճմտաւոր և մանրակրկիտ հետազօտութիւն։

Իսկ որոշ, շուտ և համարձակ եզրակացութիւններ անել դեռ ևս կասկածաւոր, կատարելապէս չը հետազօտված խնդրութիւններից սիրողների յատկութիւնն է։

Այդ յատկութիւնը մենք նըշմարեցինք Գ. Երիցեանի մէջ։ Որքան գովելի է Գ. Երիցեանի եռանդն ու աշխատասիրութիւնը, այնքան էլ դատապարտելի է նրա սովորութիւնը որոշ, հաստատ, համարձակ եզրակացութիւններ դուրս բերել դեռ ևս չը հետազօտված, չը պարզած, միմեանց մէջ դեռ ևս պատճառական կապ չունեցող խրողութիւններից։

Գ. Երիցեան խօսեց ԺԱ. րդ դարի Հայոց «Թոնդրակեցիների» աղանդի վրա։ Մենք նրա ամբողջ զեկուցումը պատմել չենք ուզում, միայն կը յիշենք այստեղ, որ նկարագրելով Թոնդրակեցիների աղանդը, յարգելի դասախօսն աւելացրեց թէ առհասարակ այդ աղանդի բուն վարդապետութեան վրա կատարելապէս մի որոշ բան մեզ յայտնի չէ։ Եւ ճշմարիտ այդ աղանդի դէմ գրողներն եղել են կամ Հայ աբեղաներ, ուրեմն նիւթի մէջ կողմնապահ մարդիկ, կամ Գրիգոր Մագիստրոս, պաշտօնական անձ, Միջագետքի նահանգապետ, իր պաշտօնական գիրքի համեմատ այդ աղանդի հալածող։ Գրիգոր Մագիստրոս այսպէս է խօսում. «Այդ աղանդին պատկանողները հաւատացնում են թէ իրանք քրիստոնեաներ են, միայն թէ չեն պաշտում նիւթը, բայց միայն ընդունում են այն գաղափարները, որոնց ներկայացնում են խաչը, եկեղեցին, եկեղեցական զգեստները և պատարագը. «և իսկոյն ինքն աւելացնում է թէ այդ բոլորը սուտ է և թէ Թոնդրակեցիները անհաւատ անբարոյական մարդիկ են աւելի ոչինչ։

Խոստովանվելուց յետոյ թէ մեզ ոչինչ հաստատապէս յայտնի չէ Թոնդրակեցիների վարդապետութեան վրա, Գ. Երիցեանը յանկարծ յայտնում է թէ այն ձեռագիրը, որ նորերումս գտնվեցաւ Էջմիածնում և որ, ինչպէս կարծվում է, բերված է եղել վանքը Թիւրքիայից գաղթած հայերի ձեռքով, նոյն իսկ Թոնդրակեցիների աղանդի վարդապետութիւնն է պարունակում իր մէջ. եթէ Թոնդրակեցիների աղանդի վարդապետութեան էութիւնը մեզ յայտնի չէ, ի՞նչ հիման վրա կարող ենք պնդել թէ անյայտ աղբիւրից ծագած ձեռագիրը պարունակում է նոյն իսկ Թոնդրակեցիների մեզ անծանօթ վարդապետութեան նկարագիրը։ Այդ բաւական չէ. Գ. դասախօսը մի այլ անսպասելի թռիչք էլ է անում. ԺԱ րդ դարի Թոնդրակեցիների չը հետազօտված աղանդը Էջմիածնում նոր գտնված ձեռագրի հետ կապելուց յետոյ, յանկարծ այն եզրակացութիւնն է դուրս բերում, որ և այժմեան Հայ-բողոքականները էլ ուրիշ բան չեն, եթէ ոչ ԺԱրդ դարի Թոնդրակեցիների աղանդի շարունակողները։

Մեր կարծիքով, Գ. Ամիրխանեանց, որ պատասխանեց Գ. Երիցեանին, շատ իրաւացի կերպով նըկատեց որ տասն և մէկերորդ դարի աղանդի և անյայտ կրօնական վարդապետութիւն պարունակող ձեռագրի մէջ ոչինչ կապ չը հաստատելուց յետոյ, աւելի էլ համարձակ է պնդել որ ութ դար առաջ եղած Հայոց անյայտ աղանդի շարունակողները այժմեան տասն և իններորդ դարի Հայ-բողոքականներն են, որոնց վարդապետութեան էութիւնը Գ. Երիցեանը նոյնպէս չէ կարող բացատրել։ Գ. Ամիրխանեանց շատ ուղիղ է նկատել որ Թոնդրակեցիների մասին մեզ յայտնի են Հայոց գրուածներից միայն այդ աղանդի բացասական կողմերը, բայց դրական կողմերը յայտնի չեն, և որ, առհասարակ, մարդկային պատմութեան մէջ ամեն նոր աղանդ միշտ անբարոյական է համարվել։ Բայց ուրիշ կողմից ինքն Ամիրխանեանն էլ մի սխալ է գործում. ուզենալով հաստատել որ Թոնդրակեցիները ընդհակառակը բարոյական էին, նա հաստատում է այդ ճշմարտութիւնը իբր թէ Ներսէս Շնորհալու վկայութեամբ Թոնդրակեցիների մասին. Բայց որքան մեզ յայտնի է, Ներսէսը ոչ թէ Թոնդրակեցիների մասին է խօսել իր գրուածների մէջ, այլ արևորդիների, արևապաշտների մասին։

Որքան էլ Գ. Երիցեանի զեկուցումը Թոնդրակեցիների մասին հետաքրքիր էր իր եզրակացութիւնների համարձակութեան կողմից, բայց գիտութեան տեսակէտից այդ զեկուցումը, դժբաղդաբար, ոչինչ արժէք չունի, որովհետև գիտութեան համար գին ունի կամ լոկ փաստական հետազօտութիւնը, կամ հաստատ խրողութիւններից խիստ և որոշ պատճառական կապ ներկայացնող հետևողական եզրակացութիւնը և ոչ թէ ֆանտազիա։

(Մշկ.)

ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ

Աւասիկ Միացեալ Ընկերութեանց Տնօրէն ժողովոյ պատրաստած և կեդրոնական ժողովոյ վաւերացուցած ձիւղային կանոնագիրն որ արդէն սկսած է գործադրուիլ մի քանի քաղաքաց մէջ և որ ի մօտոյ պիտի հաղորդուի բոլոր Հայաբնակ քաղաքաց։

ՃԻՒՂԱՅԻՆ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ

Ցօդուած Ա. Տնօրէն ժողովն իւր կողմէ կարգուած և 5–15 անդամներէ բաղկացեալ տեղական մասնախումբներու միջոցաւ ճիւղ կը հաստատէ այն ամեն քաղաքի մէջ ուր հարկ տեսնէ (Հիմնական կանոնագիր, Ցօդուած 5)։

Ցօդ. Բ. Մասնախումբն իւր մէջէն կ'ընտրէ մի Ատենապետ, մի Ատենադպիր և մի գանձապետ, և Տնօրէն ժողովին կը տեղեկագրէ այս ընտրութիւն։ Տնօրէն ժողովը մասնախումբի կազմութիւնն կը հաղորդէ կեդրոնական ժողովոյ։

Ցօդ. Գ. Մասնախումբի պաշտօնն է.

1. Ընկերութեան Հիմնական կանոնագրին համեմատ բաժանորդներ, նուիրատուներ, պատուոյ և թղթակից անդամներ, բարերարներ և կտակարարներ գտնել իւր քաղաքի մէջ։

2. Իւր արժան դատած եղանակաւ հանգանակութեանց ձեռնարկել, թատերական ներկայացումներ, նուագահանդէսներ և վաճառահանդէսներ կարգադրել, և գործադրել այն ամեն օրինաւոր և պատուաւոր միջոցներ՝ որք կրնան Ընկերութեան շահաւէտ լինել ապահովապէս։

Ցօդ. Դ. Ամեն մասնախումբ պարտաւոր է Կոստանդնուպոլսոյ մէջ նշանակել մի ներկայացուցիչ, որոյ միջոցաւ Տնօրէն ժողովն կը յղէ համակներն և կ'ընդունի գումարներն։

Ցօդ. Ե. Ամսավճարի և նուիրատուութեան ստացականն, Տնօրէն ժողովոյ Գանձապետի ստորագրութեամբ և Ընկերութեան կնքով վաւերացեալ, ստացողի փոխարէն կը յանձնուին ներկայացուցչին իւր մասնախումբին ղրկուելու համար։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ 1—7 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1881

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

ԹԻՒԹԻՒՆ. — Հրապարակն յոյժ հանդարտ է, մեծ վաճառմունք չեղան։ Ա. կարգի թիւթիւք՝ 22 1/2 ղրուշէն կը տրուի, բայց գնող չկայ։ Պէյլաղար, 22 ղրուշ. ստորին տեսակք, 19–21։ Սթօքնիս՝ 12–13 հազար հակ Շաբթուս վաճառմունք՝ 141 հակ։

ԱՓԻՈՆ. — Շաբթուս վաճառմունք՝ 35 կողով։ Մալաթիա կուտան 216–220 ղրուշէն։ Միւս տեսակք, 190էն 205։ Սթօքնիս՝ իբր 400 կողով։ Մինչև այսօր եկած ապրանքն է. —

Ի Զմիւռնիա	4.800	կողով
Հոս	1.900	»

Կը կարծուի թէ տարւոյս հունձքն իբր 12,000 կողով պիտի լինի, սա կերպիւ.

Զմիւռնիա և հոս եկած	6,700	կողով
Զմիւռնիա կ'սպասուի	3 500	»
Հոս	1.500	»
Ընդ. ամենը	11,700	»

ԲՈՒՐԴ. — Գիներն հաստատուն են Սթօքի նուազութեամբ։ Դուրսէն եկած լրոց վրայ, եօքէն յանձնելի վաճառմունք տեղի ունեցան Ա. տեսակաց համար 9 1/8 ղրուշէն. և հասարակ տեսակաց համար, 7 ղրուշէն։

ԳԻՏՈՐ (մուշը). — Առուտուրը կը բացուի։ Տարւոյս հունձքն առատ է Սլերգի կողմն, իսկ նուազ է Տիարպէքիրի կողմը։ Եօքէն յանձնելու պայմանաւ վաճառուեցաւ օխան 7 ղրուշէն։

ԲԱՄՊԱԿի, ՄՈՐԹԵՐու, ԳԱՁԻ ԽԷԺԻ և ԳԱՀՐԻի վրայ գործողութիւնք աննշան են քանի օրէ ի վեր։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

ՇԱՔԱՐ. — Եկաւ 700 պարկ Թրիէստ։ Վաճառեցաւ 800 պարկ։ Սթոք, 2,500 պարկ։ Գինը հանդարտ է։

ԽԱՀՈՒԷ. — Եկաւ 900 պարկ։ Վաճառեցաւ 6,000 պարկ։ Գիները անշարժ է։

ԲՐԻՆՁ. — Չեկաւ։ Սթոք, 1,600 պարկ Իտալական, և 3,500 պարկ Հնդիկ։ Գինը բանուկ է.

ՍՓԱՐՄԱՑԷԹ. — Չեկաւ։ Վաճառեցաւ, 1,000 սնտուկ։ Սթոք, 3,500 սնտուկ։ Գինը լաւ վիճակի մէջ է։

ՓԷԹՐՈԼ. — Եկաւ 30,000 սնտուկ։ Վաճառեցաւ 3,000 սնտուկ։ Սթոք, 50,000 սնտուկ։ Գինը բանուկ է։

Ընթացիկ գիներ

Շաքար Հոլ. սկռով կենդ.	220		Լ. 103
» » պարկով »	216		
» Թրիէստ » »	216—220		
» Գլուխ 2—3 քիլօկր. (7 0/0 զեղչ) 50 քիլօկ.	255		Լ. 100
Խահվէ Պրազիլ, ընտ. հօխ.	8 1/2		
» » լաւ »	—		
» » սովորկն »	7		
Սբրմչէթ Պէլճիոյ քիլ.	6 1/2—6 3/4		
» Ֆրանսայի սնտ.	84		
Լեղակ (չիվիտ) Պէնկ. հօխ.	95—145		
Որդան կարմիր (գըրմըզ), սև »	42—46		
» » գորշ »	43—46		
Պղպեղ սև հօխ.	9 1/4—9 1/2		Լ. 104
Կինամոն »	8 1/2—9		» 100
Խունկ կենդ.	240—300	մէճ.	20 ղրշ
Մեխակ (գրնֆիլ) հօխ.	21—23		Լ. 100
Բրինձ Հնդկ. պարկ	132—140		
» Ճէնովա	38—43 1/2		Փր.
Թէյ սեւ սովոր. հօխա	16 1/2—18		Լ. 100
» ընտիր »	40—45		
Բէթրօլ (կազ) Ամերիկա սնտ.	42—43		
Օսլայ (Նիշսթա) Անգլ. սնտ.	175–195	մէճ.	20 ղրշ

ՄԵՏԱՂՔ

Երկաթ. —Գաւառներէն շատ կ'ուզուի։ Եկող վաճառքն անմիջապէս կը ծախուի. ուստի, տեսակներն հազուագիւտ են, և Սթօքը քիչ։ Յառաջիկայ շաբթու մէջ, վաճառք կ'սպասուի։ Թէև Անգլիական լուրեր թօնոյի վրայ 5 շիլինկի բարձրացում կը նշանակեն, հոս գիներն անփոփոխ կը մնան, բայց կ'սպասուի որ բարձրանան։ Միւս մետաղք անշարժ են։

Օրուան գիներ

Երկաթ Անգլ. ձող կենդ.	47 1/2		Լ. 100
» » ծրար »	47–48		»
» Շուէտ ձող »	78		»
» » ծրար »	76		»
» տախտակ Նօ. 1–4 »	62–63		»
» » » 5–9 »	71–72		»
» » » 10–14 »	83–84		»
» շրջնկ. (մատ 1–3) »	67–70		»
» թել 3—16 1/2 »	67		»
Քարփիցա Փարիզի 15/48 տկռ.	65—71		»
Պողպատ (չէլիք) ըստ տես. սնտ.	126—130		»
Անագ (գալայ) կենդ.	680		»
Թիթեղ (թէնէքէ) 2 սնտուկ	180—185		»
Կապար, ըստ տես. կենդ.	128, 140, 182		»
Պղինձ տախտակ հօխ.	11 3/4 12		»
Ձինկօ թերթ 100 հօխան 75 Փր.			»

Այս գիները կանխիկ առուտուրի համար են.

ՑՈՐԵՆ

(?) Սեւծով. —Լաւ վիճակի մէջ է, որպէս նախորդ շաբթու մէջ, և Թրիէստէն եկած նպաստաւոր լրոց վրայ, գնոց բարձրացում կ'սպասուի։ Սթօքը քիչցած է յոյժ։

Ռուս Ա. տես.	18	հօխ.	Լ. 100
» Բ. »	18 1/2	»	»
Թրիէստ	—	»	»
Պէրլին	—	»	»
Ամերիկ. 3/6	—	»	»

ՌՈՄ

Սթոքն 650 տակառ է միայն։

Թրիէստ	17	կալ.	Լ. 100
Ամերիկ.	—	»	»
Անգլ.	9	»	»

ՀԱՆՔԱՃՈՒԽ

Հրապարակն նոյն անշարժ վիճակի մէջ կը մնայ միշտ։ Շաբթուս մէջ կարևոր վաճառմունք չեղան։ Գիները տկար են։ Նոր ապրանք չեկաւ։ Սթօքնիս է 15 100 թօնոյ։

Օրուան գիներ

Ապառատուրքը գնողին վրայ				Թօնոյ
Նիւքասլ նաւուն մէջ	19 շ.	0 բ.		»
» մթերոցի »	22 շ.	0 բ.		»
Քարտիֆ նաւուն »	21 շ.	0 բ.		»
» մթերոցի »	24 շ.	6 բ.		»
Հարթլփուլ նաւուն »	18 շ.	0 բ.		»
» մթերոցի »	21 շ.	0 բ.		»
Լիվըրբուլ » »	17 շ.	6 բ.		»

ՄԱՆԻՖԱԹՈՒՐԱ

Գործերը քիչ մը հանդարտ են, սակայն ապրանք քիչ գալուն պատճառաւ ամեն տեսակ ապրանքներ յարգի են։ Փոքր Ասիոյ զանազան գաւառներէն բաւական ապրանք կ'ուզուի. եթէ Ներքին բերքերը ղիւրաւ ծախուէին, աւելի լաւ գործ պիտի լինէր։ Ընդհանրապէս յոյս կայ որ գործերն աւելի լաւ վիճակ մը ստանան յառաջիկայ ամսոյ մէջ։

Օրուան գիներ (Լ. 110էն)

ՄԱՀՈՒՏԻ. — Տանցու մաքուր խմոր ապրանք բնաւ չկայ. հրապարակին վրայ գտնուածները բոլորն ալ ծախուեցան. գինը անուանական 6 3/4էն 7 ղրուշ են։ 420 թիւ առաջին 5 1/2էն 5 5/8. երկրորդական խմորներ շատ կան, գիներն 5 էն 5 3/8, ըստ տեսակին։

ԼՕՆԿ ԼՕԹ (———). — Մաքուր խմորներ լիպրան 5 1/2էն 6 ղրուշ. ստորին տեսակներ 5 1/4էն 5 1/2. Ապրանք շատ կայ, գիները հաստատուն են։

ՊԱՍՄԱՑ. —Բաւական մեծ քանակութեամբ Նոր տեսակներ եկան և շահաւոր գներով ծախուեցան։ Ստորին տեսակ Պասմաներ շատ կը փնտռուին, գիները փոքր ինչ բարձրացան։

ՄԱՆԱԾ

Օրուան գիներ (Լ. 100էն)

Մանած վաթէր	8/14	Ա.	Բէլթը	40 1/2 ղրշ
» »	20/24	Ա.	»	49	»
» Էքսթրա	8/14	Ա.	»	50	»
» »	»	Բ.	»	46	»
» »	16/24	Ա.	»	58	»
» »	»	Բ.	»	54	»
» Կապոյտ	20/24	Ա.	»	70	»
» Կարմիր	»	Ա.	»	115	»
» »	»	Բ.	»	95	»
» »	4/14	Ա.	»	97	»
» »	»	Բ.	»	80	»

ԱՐՄՏԻՔ

Շաբթուս ընթացքին մէջ եկած ապրանքը քիչ է, հազիւ 70–80 հազար գրիւ. Սթօքնիս է այժմ գրեթէ 50 հազար գրիւ ամեն տեսակէ։ Օտար հրապարակներէ եկած լուրերուն վրայ գիները 1–1 1/2 ղ. գրիւին բարձրացան, նոյնպէս և ալիւրներու գիները։ Ջաղացքներուն մէջ միշտ 8–10 հազար պարկ ալիւր կը գտնուի. Օտեսայի ալիւրներուն գիներն հաստատ բռնուած են, թէև պատրաստի գտնուած ապրանքին քանակութիւնը շատ մեծ չէ։ Մարսիլիայի ալիւր գրեթէ չկայ։ Այժմեան շատ ուզուածը Օգիմ ալիւրին ընտիր տեսակն է։

Օրուան գիներ			Լ. 100	
Ցորեն կարծր Ազախ. գրիւ	26—29		»	չկայ
» » Իսմայիլ »	26—28		»	»
Կիրքա Ազախ. »	28—30		»	»
» Դանուբ »	28—30		»	»
Կարծր Պալըքքիւթնճ. »	25—26		»	»
Ռոսդթ. Ազրեան. »	25—26		»	»
Կակուղ Դանուբ »	29—30		»	
Րումէլի »	27—29		»	
Եգիպտացորեն Դանուբ »	14—		»	
» Բօթի, Օրտու »	15—		»	
» Րումէլի »	14—		»	
Գարի Դանուբ »	11—12		»	
» Րումէլի »	11—12		»	
Վարսակ (եուլաֆ) Անտ. »	8—		»	
» Րում. »	—		»	չկայ
Հաճար (չավդար) »	18—		»	»
Ձէթ	4 1/4—5 1/8		Լ. 112 1/2	
Օճառ Քանտիա Ա. տեսակ	4 3/8		»	
Օճառ Ռէթիմնօ, Բ. տեսակ	3 5/8		»	
Կարագ Ռուսիոյ 12.33 զեղչ 14 0/0			Լ. 105	

ԱԼԻՒՐ

Օտէսա, Ա. տես. 60 օխ.	150—155	Լ. 100	
» Բ. » »	140—148	»	
» Գ. » »	130—135	»	
» Դ. » »	65—80	»	
Օգիմ (Ազիմա) » »	126—130	»	
Կալայ 00 1/2 »	—	»	չկայ
Մարսիլիա Ա. տես. »	100—105	»	
Բնիկ (գանազան) »	112—120	»	
Կիրքա »	—	»	չկայ

Յօդ. Զ. Տնօրէն ժողովը քննելով Մասնախմբի առաջարկն, կը պատրաստէ և նմա կը յղէ բարեբարներու և պատուոյ կամ թղթակից անդամներու ուղղուելիք շնորհակալութ. պաշտօնագիրներն և վկայականներն ։

Յօդ. Է. Մասնախումբն պարտաւոր է ամեն երկամսեայ հասոյթներն և հաշիւներն մինչև 15 օր Տնօրէն ժողովին յղել, ընկալագրի բուներուն հետ, ինչպէս նաև նոր ընկերներու և նուիրատուներու անուանց և վճարմանց ցուցակն ։

Յօդ. Ը. Մասնախումբն պարտաւոր է գէթ երկու ամիսն մի անգամ թղթակցիլ Տնօրէն ժողովին հետ, տեղեկագրելով նմա իւր գործառնութիւնք և այն նոր միջոցներ որց մտադիր է ձեռնարկել ի նպաստ Ընկերութեան ։

Յօդ. Թ. Մասնախումբն ամսավճարներն և նուէրներն աճեցնելու և հաւաքելու գործին կրնայ յատկացունել նոյա հասոյթի մինչև 0/0 15ն, եթէ այս ծախք անհրաժեշտ է ։

Յօդ. Ժ. Ամսավճարէ և նուիրատուութենէ զատ հասութաբեր ձեռնարկներու համար եղած ծախքերն հասոյթէն կը հոգացուին ։

Յօդ. ԺԱ. Եթէ Մասնախումբն կամ իւր անդամներէն մին Ընկերութեան վնասակար ընթացքի մէջ գտնուի, Տնօրէն ժողովն իսկոյն կը լուծէ Մասնախումբն կամ պաշտօնանկ կ'անէ յանցաւոր անդամն ։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
Ի ՓՈՔՐ ԱՍԻԱՅ

Զանկըը, 17 սեպտ. 1881

Շատ ժամանակէ հետէ կ'ուզէի Ձեզ մի քանի տեղեկութիւն տալ տեղւոյս ընթացից մասին, բայց ժամանակին անբաւականութենէն չէի կըրնար ։ Ահա այս անգամ ստիպ դէպք մ'առիթ տուաւ նամակս փութացնել, այն է տեղւոյս երկրաշարժն որ այսօր գիշեր ժամը 2 1/2 ին պատահեցաւ և մինակ երկու վայրկեան տեւեց, բայց այնքան ուժգին սարսեց վեց անգամ սարսուելով որ իմ նստած տանս երեք յարկը վըլաւ, թէ և մեք ազատեցանք առանց կորուստի ։ Սակայն քաղաքս, ուր թերեւս 6–7000 տուն կայ, մօտ 250–300 տուն վըլաւ մեծաւ մասամբ, երկու մզկիթի մինարէներ վար թափան, երկու մէյտանէներ բոլորովին հիմնայատակ եղան. քանի մը տեղւանք գետինը ճղքուեցաւ, և ասոր մէջ մօտ 20 անձիք մեռան փլատակներու տակ, թերեւս նոյնչափ ալ վիրաւորեցան. այս մեծ սարսմանէն վերջ մինչ առաւօտ 7 անգամ ևս պատահեցաւ բայց անխմանալի կերպով. առաջին սարսման ժամանակ տեղս գտնուած և հինաւուրց մնացած «Հըռչակաւոր պէզէստէնի» գմբէթները փըլան և պատերը ճեղքուեցան, անանկ որ մէջը չէր մնաւեր. բարեբաղդաբար մէջը մարդ չկար և ապրանք ալ քիչ էր որք փլատակներու տակը մնացին և հիմա հանել կուտանք. այս այն պէզէստէնն է, ուր տեղւոյս տնտեսական ժամանակ բոլոր վաճառականք կը ծախին. նաև տեղւոյս ազգային եկեղեցին և դպրոցն՝ որք արդէն խարխուլ վիճակի մէջ էին՝ կէս ով փլան ։ Հետզհետէ կը լսուին 2/3 ժամու տեղերէ որ ջաղանցքներ փլեր են և նաեւ ուրիշ վնասներ պատճառած են. բարեբաղդութիւն մը կայ նէ այն ալ ժամը 2 1/2 ին ըլլալն էր որ դեռ ժողովուրդը չէր ննջած։ եթէ ոչ՝ շատերը կորսուած կամ խեղդուած պիտի լինէին. այսու հանդերձ, հետզհետէ կը վախցուի թէ 24 ժամէն կրկին կը վերադառնայ, և առ այս համայն ժողովուրդն երկիւղի մէջ է. հետզհետէ նոր կորուստներու ձայներ կը լսուին, այնպէս որ միջակ հաշուով մինակ իրական վնասը 25—30 հազար լիրա կը հաշուուի. հետզհետէ նոր սարսափելի լուրեր կը լսուին, որք իրականալնուն յետագայ նամակաւս կ'իմացնեմ ։

Ազգային գործերնիս խիստ տխուր վիճակի մէջ է, այնպէս որ գրել իսկ չարժեր. ասոր ամենամեծ պատճառն ազգայնոց քիչութիւնն և մեծ մասին ալ տգէտ և աղքատ լինելն է մինակ քահանայ մ'ունինք, որ չիտակը առնեն ջանք չխնայեր ազգը լուսաւորելու իւր պարտքերը կատարելու համար. իսկ տեղւոյս հարուստները թէև ազգային սուրբեր տալէ չեն խորշիր, այլ գործել բնաւին չսիրելէ զատ իրարու ալ յառաջանալը չեն ուզեր բնաւ ։ Դըպրոցնիս ակար վիճակ մ'ունի և երկու ամիս է որ առանց վարժապետի կը մնայ քահանայի հոգածութեան տակ. վասն զի ասկէ բարեհամբաւ վարժապետնիս (որ չիտակը ազգին պատիւն պահելու համար ամեն զիջողութեքութիւն ըրաւ և ամեն վատութիւն յանձն առաւ և իրմէ վերջ ալոց վրայ իր բոլոր վատ վարմունքն երեւան գալ ըսելով ի չնորհս իւր անարժան չահատակութեանց որով ազգին մեծ մասն

խոր խաւնեց) Գուրթէմօֆի գնաց. վասն զի ազգը չուզեց զայն պահել ըրած արատաւոր վարմանցը համար ։ Գալով եկեղեցւոյ, արդէն փլատակ կամ խարխուլ լինելով, այս շարժման մէջ բոլորովին փլաւ, և մէջը չկրնար մտնուիլ. այս եկեղեցին տարիէ մը հետէ պիտի վերաշինուէր և բաւական ալ գումար ունի արդէն, բայց ազգայնոց մեծ մասին գործերուն վիճակը վատ լինելուն՝ մինչև այժմ այսպէս աւերակ մնացած է և թերեւս մօտերս ալ չկրնայ նորոգուիլ. իսկ տեղային գործոց գալով՝ տարիէ մ'ասդին է որ ամեն գէշութիւնք պակաս չեն. մասնաւոր աւերումն որ բաւական ծանր նստաւ բոլոր գաւառացւոց, այնպէս որ այս վնասը 2–3 տարիէն չկրնար բուժել. երկրորդ վնասը տեղւոյս առաջին բերքը լինելով մի միայն բիֆթիքն և այս տարի խիստ վար գնոյ մ'իջնելով, գրեթէ մեռեալ է քաղաքս, և 3—4 ամսէ ասդին հետզհետէ նոյն մալը տուող այծերը քառորդ գնով կը վաճառուին և կը մորթուին, այնպէս որ այս ընթացքով կէսը գալիքին մնալը յուսալի չէ. այսպէսով բոլոր առուտուրը կեցած է և երբէք արթննալու միտք չունի ։

Այս դժուարութեանց և վնասուց մեծ վէրք մը տուաւ նաև տէրութեան տրոց այնչափ սարսափելի և խիստ կերպով հաւաքուիլը, որով շատ գիւղացիք անկարող գտնուելով ամեն ինչ վաճառեցին տալու համար. կառավարիչնիս այս մասին մինակ տէրութեան շատ դրամ երթալուն հոգածու էր և է, և բնաւ չէր խորհեր ժողովրդին վըճնասուիլը, այս ընթացքը կը շարունակէ դեռ մինչև այժմ. քննադատելի է կառավարիչնիս և մուտաֆի ջնջման մասին որ ժողովուրդն այնչափ գործել ուզեց ժամանակին, և հակառակ Գասթէմնիէն (վասն զի բուն վիլայէթնիս է) եկած հրամանաց՝ անփոյթ գտնուեցաւ, որով այսչափ վնաս պատճառեց. վասն զի մինակ այնպէս կը հաւատար թէ «այս Աստուծոյ պատիժը կամ գործքն էր որ աշխարհս պատժելու ղրկած էր, հետևաբար զայն ջարդելն Աստուծոյ դէմ գործել էր»։ տեսէք որչա՜փ և ինչպիսի՜ հաւատք այսպիսի ժամանակ ։

Յոյները տեղս 100—150 տուն մը կան, որք չորս կողմերէ եկած են, բայց հակառակ տեղւոյդ երկու ազգացըս սիրոյ՝ և հակառակ մեր երկոցուն սիրելի Ս. Պատրիարքաց սերտ բարեկամութեանց, հոս կ'ուզեն Հայը կոտրել և ոչնչացնել, կամ ամեն կերպով մեզ վնասել, հետեւաբար զիրար ալ կը ըըզըկտեն, որմէ կրնամ հետեւցնել թէ և ոչ մէկը լաւագոյն և բարի սիրտ մը չկրեր, եպերելի են ամեն գործով և բուն իսկ իրենց ալ վնասակար ։

Նամակս գոցելու վայրկեանիս՝ լըսուեցաւ որ մօտերս երկու գիւղ 150 ական տուն փլեր և տասնական մարդ կորսուեր է. վերջապէս կորուստն հետ զհետէ կը շատնայ, ժողովուրդն ալ երկիւղի մէջ է. առ այժմ այսչափով ընդունեցէք յարգանքներս ։

ԹԷՐՈՎԲԷ Կ. ԹՕՓԱԼԵԱՆ

ՏՈՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ ԷՖԷՆՏԻ ՋԱՐԴԱՐԵԱՆ

Ինչպէս որ անցեալներն հրատարակած էինք, այս անգամ Բերա Օ-

հան Ըսկէտէրեան ծխնեցւոյն դէմ Ծիշլիի ճամբէն ամեն օր առաւօտէ մինչև ժամ 6 իսր 18 թիւ տունը կընդունի իրեն այցելողներն իսկ երեքշաբթի և ուրբաթ օրերը ժամը 4էն մինչև վեց պիտի ընդունի իրեն դիմող հիւանդները ձրիաբար, և Կ. Պոլիս Նշանճը Մուսալլա ճամբէն 53 թիւ տան մէջ ամեն օր պիտի գտնուի 8էն մինչև երեկոյ, և հինգշաբթի և երկուշաբթի օրերն ալ ժամը 8էն մինչև 10ը ձրիաբար կը նայի իրեն դիմող հիւանդները ։

ԱԶԴ

Գաղղիական և իտալական լեզուաց ինչպէս նաև տօմարակալութեան վարժ ազգային մը, չաբթու մէջ երկու կամ երեք օր աւելորդ ժամանակ ունենալով, կը փափաքի Եւրոպիոյ հետ առևտուր ունեցող վաճառականի մը տօ մրակալութիւնն ու թղթակցութիւնը կատարել ։

Տեղեկութիւն լրագրոյս գրասենեակէն։ 24—5

ԱԶԴ

Ի Չաքմաքճըլար փողոց թիւ 20 և ի Քիւրքճիւ խան թիւ 23 գըրատուններն պատիւ ունին ծանուցանել ազգիս հասարակութեան թէ բոլոր դասական և կրօնական գըրեանց հրամանիներն առնուած լինելով, յաճախորդք կարող են ամենայն դիւրութեամբ, ուր որ կամին ուղարկել ։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՊՈՐԹՈՒԼԻ ԵՂԲԱՐՑ
Օ ՊՈՆ ՄԱՐՇԷ

354, Բերա, Մեծ փողոց, հաստատեալ ի Կ. Պոլիս 1855էն ի վեր, կը ծանուցանէ իւր բազմաթիւ յաճախորդաց թէ ինք Սիւքիերսալ (չիւղէ) բնաւ չունի ոչ Բերայի մէջ, ոչ ի Կ. Պոլիս, և թէ իւր վաճառատունէն դուրս ապրանք վաճառել չտար երբէք ։

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Ն. Ա. ԽՈԹԻԹՁԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
Կ. ՊՈԼԻՍ ՋԷՆԱԼ ՊԷՑ ԽԱՆ

Դ Ր Ա Մ Ա Կ Ա Ն

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա 8 հոկտ.

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ
(Օսմ. ոսկին 100 դրուշի հաշուով)

Լոնտրա 3 ամիս, դրչ 108.20		առ Անգլ. լիր
Փարիզ 3 » Փր. 23.37 1/2		առ Օսմ. լիր

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմ. Քօնս. գոցուեցաւ		16. 8
բացուեցաւ		15.34
կէս օրին		15 36
		Անգլ. լիր
Ասիէթէ Ժէնէրալ 6 0/0		5.10
» Օթօման		4.10
Կ. Պոլսոյ Պանքան		11.30
Քրէտի Ժէնէրալ 6 0/0	Օսմ. լիր	7.
Փոխ. 1863 (Մութոն) 6 0/0	Ֆր.	90.
» 1865 » 6 0/0		82.
» 1869 (Բինար) 6 0/0		81.
» 1872 (Պօն տիւ թրէզօր)		26.50
» 1873 (Բինար) 6 0/0		80.
Ռումէլիի երկաթուղի		46.75
Լաւրիում		161.
Թրամուայ	Օսմ. լիր	390.
Թղթադրամ	»	940
Չէվալէսիզ		25
Ռէքօր		——

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ
(Օսմ. ոսկին 100 դրչէն) Դրչ.

Անգղիական ոսկի	109	12
Գաղղիական »	87	2
Ռօլ	89	24
Ֆրինկց	51	5
Գաւազան թուղթ 8 րալի 55 գրէք		
» արծաթ (նոր)	91	10
Մէճիտիէի տարբերութիւն	7	18
Վեցնոց	124	20
Հինգնոց	207	20
Հինգնոց (անկէտ)	185	
Մէթալիք	203	10
Պէլինձ	670	

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտրա 19 հոկտ.

Անգլ. Քօնս.		99 1/8
Օսմ. »		14 3/4
Փոխ. 1865		17
» 1869		16 1/4
» 1871		72 1/4
» 1872		27 1/2
» 1873		16 1/4
» 1877		87 1/4
Պանք Օթօման		18 3/4
Ռուս. փոխ. 73ի		90
Եգիպտ. միացեալ		74 3/4
» արտօնաւոր		93 1/8
Տայրա Սանիէ		71 1/8
Փոխ. Ռօյիտ		93 1/2
Փոխանակագիր Փարիզի վրայ		—

Փարիզ 19 հոկտ.

Գաղղ. Քօնս. 5 0/0		116.65
» » 3 0/0		84.27 1/2
Օսմ. Քօնս.		15.05
Փոխ. 1865	Ֆր.	90.
» 1869		—
» 1873		80.50
Օսմ. Երկաթուղի		58.50
Պանք Օթօման		700.
Քրէտի Լիոնէ		935.
Ռուս. փոխ. 5 0/0 (1877)		93 3/4
» » Արևելեան		62 1/2
Իտալ. Քօնս.		89
Եգիպտ. միացեալ		377 50
Փոխանակագիր Լոնտ. վրայ		25 37

Վիէննա 19 հոկտ.

Փոխ. Լոնտրայի վրայ	118 45
Ռումէլիի երկաթուղի	23 50

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ
ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ
1881 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ
ՄԻՆՉԵՒ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 31

ՊՈՍՓՈՐԷՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Եւրոպական եզերք

Ժամ	Նաւամատոյց	Թիւ
1	Ենիմահալլէէն Մէզարպուրնու, Պէյլէրպէյի, Թարապիա. Ենիքէօյ (Ենիքէօյի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի և ժամ 1 1/2ին պիտի մեկնի)	32
1 30	Ենիքէօյ. Սթէնեա. Էմիրկ. Պօյաճըքէօյ. Ռ. Հիսար. Պէպէք. Արնաւուտգիւղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի	19
2	Ռ. և Ա. Գավագ Ենիմահալլէ Մէզարպ. Պէյլէրպէյի. Քիրէճ. Թարապ. Ենիքէ. (Ուրբ. օրերը Էմիրկ. Սթէն. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք)	33
2 30	Պէյլէրպ. Սթէն. Էմիրկ. Պօյաճըքէօյ, Ռ. Հիսար, Պէպէք (Բացի ուրբաթէ ։)	20
3 15	Ենիմահ. Մէզարպ. Պէյլէրպ. Թարապ. Ենիքէ (Ուրբ. օրերը Սթէն. Էմիրկէն. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք)	18
4	Սթէն. Էմիրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար Պէպէք —Բացի ուրբաթէ ։	19
4 45	Ենիմահ. Մէզր. Պէյլէրպ. Թարապ. Ենիքէ. Սթէն. Էմիրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնաւ. Գիւղ. Օրթաք. Պէշիկ. Սիրքէճի (Ուրբաթ օրերը Սիրքէճի չպիտի հանդիպի)	32
6 15	Ենիմահալլէ. Պէյլէրպ. Թարապիա. Պէյքօզ Բաշչ. Ենիքէ. Էմիրկ. Գանլըճա. Ռ. և Ա. Հիսար. Գանտ Արնաւուտքէօյ, Չէնկէլք. Պէյլէր. Օրթաքէօյ, Գուզկունճուք. Պէշիկթաշ. Իւսկիւտար ։	4
8	Ա. և Ռ. Գավագ. Ենիմահալլէ. Մէզարպուրնու. Պէյլէրպէյի Թարապեա. Պէյքօզ. Ենիքէօյ. Էմիրկէն. Պօյաճըքէօյ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնաւուտքէօյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ. (Ուրբաթ օրերը Սթէնեա ։	20
9 45	Մէզարպուրնուէն Պէյլէրպէյի. Թարապիա. Ենիքէօյ, Էմիրկէն, Ռ. Հիսար Արնաւուտքէօյ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ ։	28

Ասիական եզերք

Ժամ	Նաւամատոյց	Թիւ
1 45	Արնաւուտքէօյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ։	23
1 45	Արնաւուտքէօյ, Գուրուչէշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ։	22
2 15	Պէպէք, Արնաւուտքէօյ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ. Գապաթաշ ։	28
3	Արնաւուտքէօյ. Գուրուչ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ.	23
3 45	Արնաւուտքէօյ, Գուրուչ. Օրթաք, Պէշիկ. Գապաթաշ։	28
4 30	Պէպէք, Արնաւ. Գուր. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ, Գապաթաշ։	25
10	Արնաւուտքէօյէն ուղղակի կամուրջ։	22
10 40	» » »	19

Անատոլու եզերք

Ժամ	Նաւամատոյց	Թիւ
1 15	Արնաւուտքէօյ. Վանիքէօյ. Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյ. Գուզկունճուք. Գապաթաշ ։	4
1 30	Պէյքօզ, Բաշչաբահճէ, Ռ. փ. մահ. Գանլըճա. Ա. Հիսար, Գանտիլլի։ ժամ 2ին Արնաւ. շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի.—Ուրբ. օրերը Վանիքէօյ, Չէնկէլքէօյ, Պէյլէրպէյ, Գուզկ։	21
2	Արնվ Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզ. —Բացի ուրբաթէ։	25
2 30	Պէյլէրպ. Թարապ. Պէյքօզ. Բաշչաբահճէ. Ռ. փ. մահ. Գանլըճա. Ա. Հիսար, Գանտ —ժամ 3 1/2ին Գանտիլի պիտի հաղորդակցի։ (Ուրբ. օրերը Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իւսկ.)	34
3 15	Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իւսկ.—Բացի ուրբաթէ։	22
4 30	Պէյքօզ Բաշչաբ. Ռ. փաշա մահ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտիլ Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Սիրքէճի. (Ուրբ. օրերը Գուզկ. Սիրքէճի չհանդիպելով)։	21
8 45	Պէյլէրպ. Պէյքօզ, Բաշչաբ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտիլլի. Վանիք. Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ. Գուզկունճ Իւսկիւտար։ (Ուրբաթ օրերը Ռ. փ. մահ. հանդիպելով։)	25

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Եւրոպական եզերք

Ժամ	Նաւամատոյց	Թիւ
2 30	Գապաթաշ. Իւսկիւտար Պէշիկթաշ. Գուզկունճուք. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկ. Արնվ. Գանտ, Ա. և Ռ. Հիսար, Գանլճ. Էմիրկէն, Ենիքէ Բաշչաբ. Պէյքօզ Թարապ. Պէյլէրպ. Ենիմահ։	4
2 45	Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ, Արնաւ. Ռ. Հիսար, Էմիրկէն, Ենիքէ. Թարապ. Պէյլէրպէյի, Մէզար. Ենիմահ.	32
3	Պէշիկ. Օրթաք. Գուր. Արնաւ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Սթէն. (Բաց ի ուրբաթէ։)	19
5	Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչէշմէ. Արնաւ. Պէպէք. Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Էմիրկէն. Սթէն. Ենիքէ Պէյքօզ, Թար. Պէյլէ. Մէզարպուրնու. Ենիմահալլէ. Գավագլար ։	20
6 30	Իւսկ. Պէշիկթաշ. Գուզկունճուք. Օրթաքէօյ Պէյլէրպէյ. Չէնկէլքէօյ, Արնաւուտքէօյ, Գանտ. Ռ. Հիսար. Գանլ. Էմիրկ. Ենիքէօյ, Թարապիա, Պէյլէրպ ։	25
8 10	Պէշիկ Օրթաք. Արնաւուտ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկէն, Ենիքէ. Թարապեա. Պէյլէրպէյի, Մէզարպուրնու.	28
10	Պէպէք, Ռ Հիսար, Պօյաճ. Էմիրկ. Ենիքէ. Թարպ. Պէյլէրպ. Մէզրպ. Ենիմահալլէ ։	32
10 40	Արնաւ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Սթէն. Ենիքէ. Թարպ. Քիրէճպ. Պէյլէրպ. Մէզ. Ենիմահ։	18
11 15	Ենիքէ. Թարպ. Պէյլէրպ. Մէզարպ. Ենիմահ։	20
11 35	Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Էմիրկ Սթէն. Ենիքէօյ։	19

Ասիական եզերք

Ժամ	Նաւամատոյց	Թիւ
2 15	Պէշիկ. Օրթաք. Արնաւուտքէօյ ։	23
3 15	Ուղղակի »	28
3 45	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուր Արնաւ։	25
9 15	Պէշիկթաշ, Օրթաք Գուրուչ. Արնաւ.	22
10	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուր. Արնաւ. — Վաղորդի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի յԱրնաւուտքէօյ։	19
10 50	Գապաթաշ, Պէշիկ Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւուտ.	22
11 35	Պէշիկ. Օրթաք. Գուրչ. Արնաւ. Պէպէք։	28
12	Պէշիկթաշ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ։	4

Անատոլու եզերք

Ժամ	Նաւամատոյց	Թիւ
2 45	Ուղղակի Գանտիլլի —Բացի ուրբաթէ։	22
3	Իւսկիւտ, Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշչաբահճէ, Պէյքօզ։ (Ուրբաթ օրերը Ռ. փ. մահ.)	21
9 30	Գապաթ. Գուզկ, Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլճ. Բաշչ. Պէյքօզ, Մէզր. Գավագլար։ (Ուրբ. օրերը ժամ 10ին Ռ. փ. մահ)։	34
10 30	Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտիլ Ա. Հիսար, Գանլճ. Ռ. փաշա մահ. Բաշչաբ. Պէյքօզ, Թարապ. Պէյլէրպ. (Բաց ի ուրբաթէ)	33
11	Գուզկունճուք. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. Արնվ.—Բացի ուրբաթէ.	25
11 15	Գանտ. Ա. Հիսար Գանլ. Ռ. փ. մահ. Բաշչաբ Պէյքօզ։—Ուրբաթ օրերը Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկէլք. Վանիք.	21
11 40	Գապաթ Գուզկ Պէյլ Չէնկ. Վանիք. Արնաւ.	33